

Artikel van de maand – December 2010

Missiologische waarnemingen in het OT (3) – Prediker

Door Dr. Steef van 't Slot

In onze korte serie over Oudtestamentische zendingperspectieven kijken we nu naar Prediker. We zien daar bijna een andere Salomo dan hij die de Spreuken schreef.¹ Dat boek schreef hij op het toppunt van zijn carrière; Prediker toen hij oud was, en dit ademt de sfeer van iemand die zijn mémoires schrijft. Hij signaleert zinloosheid omdat hij slechts op tijdelijke, materiële dingen let, alleen gebruik makend van zijn vijf zintuigen. Plezier en prestaties leverden een zinloze beloning op omdat ze los

stonden van eeuwige waarden.²

Hij spreekt over de zware last die God op de mens gelegd heeft; erg verschillend van het lichte juk dat Jezus aanbiedt.³ Het resultaat is wanhoop en zijn reactie *carpe diem* – een pluk-de-dag mentaliteit.⁴ Enig begrip daagt bij hem wanneer God kort op het toneel verschijnt.⁵

Het ene moment erkent hij de eeuwige waarde van de mens, het volgende vergelijkt hij hem met dieren;⁶ wat een verschil met Davids beschrijving!⁷ Volgens Salomo is het hoogste doel van de mens genot.⁸ Dat is humanistisch hedonisme, geen Goddelijke wijsheid, want het stelt de mens centraal. Pijn en lijden bewerken ernstig pessimisme omdat ze niet verklaard worden vanuit een eeuwig perspectief.⁹

Plotseling komt ware wijsheid terug¹⁰ ('twee zijn beter dan één') of dat nu geldt voor vrienden, echtparen of zendingsteams. Het is duidelijk: als hij over God schrijft is er wijsheid in zijn woorden; wanneer hij zijn ogen van Hem afwendt, slaat de wanhoop toe.¹¹ De 'gave van God' (materieel genot, volgens Salomo) schijnt het enige plezier in het leven te zijn. Wat een leeg en onbijbels standpunt!¹²

Zijn boodschap van hopeloosheid gaat nog een hoofdstuk (6) door. Hoofdstukken 7 & 10 herinneren ons aan Spreuken in stijl, maar de diepte en het gehalte daarvan ontbreken.¹³ Hij

¹ Bijv. Pred. 1:17 & 2:15

² 2:10,11,14b, 16

³ Vergelijk Pred. 1:1b met bijv. Matt. 11:30

⁴ Pred. 2:20,24

⁵ 2:25

⁶ Vergelijk 3:11 met 3:18-21

⁷ Ps. 8:4-8

⁸ Pred. 3:22

⁹ Vergelijk bijv. 4:1-3 met Rom. 8:28

¹⁰ Pred. 4:9-12

¹¹ Vergelijk 5:1-7 met 5:8-17

¹² Vergelijk 5:18-20 bijv. met 1 Cor. 15:58; Col. 3:23,24 of Heb. 11:23-26

¹³ Bijv. dat 'bezit een schaduw is' en dat het 'vanalles toestaat', 7:12 & 10:19c

bewijst dat ook door andere beweringen.¹⁴ Deze kunnen niet beschouwd worden als Goddelijke wijsheid omdat ze de geest van het Evangelie widerspreken.¹⁵ Salomo's wijsheid ging teniet vanwege zijn afgoderij, na zijn huwelijken met vrouwen uit heidense volken.¹⁶

In hoofdstuk 8 zegt hij weliswaar dat Godvrezende mensen beter af zijn, maar deze kennis lijkt hem niet te troosten; voor Salomo is het leven zinloos omdat de mens het niet begrijpen kan.¹⁷ Dat is logisch als je het toekomstige leven en de eeuwige perspectieven daarvan buiten beschouwing laat. Hij zei zelfs 'de toekomst is niets dan leegte'.¹⁸ De mens begrijpt de zin van (zijn) leven misschien niet, maar God doet dat wel.¹⁹ Wanhoop klinkt: God heeft alles voor de rechtvaardige en wijze in Zijn hand. Maar wie is Hij? Is Hij te vertrouwen? Hij is zo onvoorspelbaar, lijkt Salomo te zeggen.²⁰

Zo'n conclusie kan alleen komen van iemand die noch het algoede karakter van God kent, noch het totaal verdorven karakter van de duivel en beide dus aan dezelfde bron toeschrijft – die hij 'God' noemt. De duivel verstopt zich, een onzichtbare vijand waarmee niet gerekend werd. Vanwege dit beperkte inzicht lijkt het alsof iedereen hetzelfde lot ondergaat; als er geen eeuwige beloning of straf is ('liefde, haat en hartstocht gaan verloren') kan er slechts een evangelie zijn, dat zegt: 'geniet van het leven en peins niet over de zin ervan'.²¹ Zoals hij eerder zei: als je geniet zul je niet piekeren over je dagen en gekweld worden door de schijnbare zinloosheid daarvan.²² Hij ontkent de realiteit van een toekomstig leven.²³ Paulus zei later iets heel anders: 'dan zullen we ten volle kennen...'.²⁴ Salomo zag geen Goddelijke leiding: [mensen zijn] 'afhankelijk van tijd en toeval'.²⁵ Het besef dat er een oordeel komt²⁶ – met beloning of straf – was geen bepalende factor in Salomo's leven.

Plotseling duikt een prachtig gelijkenisje op, als een evangelische parel temidden van alle hopeloosheid.²⁷ De arme man stelt Jezus voor, Die de kleine stad (de wereld) kan redden van de onderdrukking van de grote koning (de duivel). De geredde inwoners (de ondankbare mensheid) vergeten Hem vervolgens.

We zien wel enkele zendingsprincipes in de wetten van zaaien en oogsten, de vermaning geen excuses aan te voeren het werk niet te doen, en de bemoediging het niet op te geven.²⁸

Ik heb de filosofie achter Prediker beschreven omdat deze enkele eigenschappen van semi-religieus humanistisch denken weergeeft, die vaak in Eerste Wereld landen voorkomt. Het toenemend aantal zendingen uit de Derde Wereld die daar dienen, wettigde uitleg over deze denkwijze, zodat ze de valkuilen van ongeloof, materialisme en een 'welvaartsevangelie' die deze kenmerken, kunnen doorzien. Hun visie op de onzienlijke wereld en hun bijbelse Godsbeeld

¹⁴ Bijv. dat zijn leven zinloos is (7:15) of dat hij 'onder 1000 geen enkele vrouw vond die echt mens was (7:28)

¹⁵ Bijv. 1 Tim. 6:10,11; Ef. 2:10 en Rom. 16:1-4,6,12a respectievelijk

¹⁶ Iets van de pijn die dat veroorzaakte zien we in 7:26 'bitterder dan de dood is een vrouw die een valstrik is'

¹⁷ Pred. 8:12,17

¹⁸ 11:8b, mijn cursivering

¹⁹ Jes. 55:8,9

²⁰ Pred. 9:1

²¹ 9:2-9

²² 5:19

²³ 9:10

²⁴ 1 Cor. 13:12

²⁵ Pred. 9:11b,12 (mijn cursivering)

²⁶ 12:14

²⁷ 9:13-16

²⁸ 11:1,2,4 en 6 respectievelijk

moeten opnieuw gehoord worden. De leegte van het 'evangelie' van Prediker, dat vaak in het Westen verkondigd wordt, moet vervangen worden door het ware Evangelie van Jezus Christus.